

Svešumā lauztī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņis)

(Turpinājums. Sākums 60. numurā)

Jōpzeimei, ka nu Atašinis pogosta 1949.g. tyka izsyuteitas 26 ģimenis¹ (100 cylvāku, tai skaitā 44 bērni leidz 16 godu vacuumam, 37 sīvītes un 19 veirīšu. Storp izsyuteitajim nu pīaugušajim pōrsvorā beja vacu godu gōjuma cylvāki. Nu tim Siberejā nūmyra 6).

Antons, pōrmōkūt iz dzeivūklī, beja ļūti satraukts par nūteikušū, jo jis nikō nazynoja par sovīm pīdareigajim, var byut, ka ari jī ir izsyuteiti.

Nōkušajā dīnā (26. martā) obi ar Antonu braucem iz Viļānim. Muna dūma beja izjimt dokumentus apriņķa inspekcējā un braukt prūjom uz cytu Latvejis apvīdu. Aizejūt uz inspekcēju un sateikūt priķšņiku Jasinecku, lyudzu jū atbreivōt mani nu dorba, izmoksōt man algu un izsnīgt dorba grōmateņu. Priķšņiks saceja, ka jis navarūt maņ paleidzēt, tō, ka kantūrī naasūt grōmotvedīs. Tod ar Antonu gōjam pī skūlas bīdrenes Helenas Karpovas. Ejūt man beja ļūti lels satraukums un kaut koda nūjauta, ka kaut kas nalobs var nūtik. Teiši tamā laikā nūtyka munys mōsys Helenas arests Atašīnī.

Pī H.Karpovas bejom vairōki skūlas bīdri-malnavīši. Tur pōrrunōjom šō breiža nūtykumus un par cytu sovu skūlas bīdru dorbōšanūs. Visim beja zynoms satraukums. Mēs, vairōki zāni, nūdūmōjam aizīt iz kineiti. Tai, ka tys beja slāgts tod mes šķeiramīs, as aizgōju pī byvtehnikā Franča Stafeca (bejušō leģionāra), kurs dzeivōja kino mōjys tyvumā. Jis beja naseņ atsagrīzīs nu filtracejys nūmetnis Krīvejā. Tyss beja precējīs ar malnavīti Augustāni. Iejūt pī jim dzeivūklī, radzu, ka Francs tikkū pōmōcs nu pērts. Pēc sasasveicynōšonys jis man pidōvōja garšeigu mōjys olu. Iđzerūt oluteņu, mes porrunōjam pošreizejūs nūtykumus. Jis mani breidyna, lai as runojūt klusōk, jo aiz sīnys dzeivojūt Viļānu prokurors.

Apmāram pulkstins 21-nūs atstōju vīsmēileigū ģimenī, devūs iz stacejis pusi. Tō, ka iedzēru vairōkus kausus garšeiga ols, golvā beja monoms žvynguļs. Maņ beja pōrgōjs uztraukums, un as,

lānā gorā dungōdams, devūs iz Viļānu centru pī sovīm kolēģim.

Iz īlas satyku pretī ejūt 4 karaveirus, tī sarunodamīs krīviski un smīdamīs pagōja garom maņ dokumentus napōrbaudūt, kō vālōk izarōdejōs, jī meklēja mani, jo muna mōseņa beja pateikusi, ka asmu aizbraucs iz Viļāniem pī sova priķšņīka. Tōpēc jī beja izstaigojuši vysus tōs vīty, kur as beju gōjis.

Igōju agronomu dzeivūklī, tur jī kōrtojōs nakts mīram. Ari Antons palyka tur pōrgulēt nakti. As nūdūmōju braukt ar Moskavys vilcīni iz Atašīni un saceju, ka īšu iz staceju. Antons lyudza, lai as atstōju jam sovu portfeli, tū ari izdareju un sovus dokumentus īvītōju sova apģērba kabatōs. Tai breidī agronoms Valerjans Logins soka, ka jis īšūt pī meitom. Antons jū breidyna, lai naejūt, jo vys kas varūt gadeitīs, bet jis tūmār aizgōja. Tod as gōju iz staceju, tur izbyuvātū baraku, jo stacejys āku kara laikā beja nūpūsteita. Stacejā pī biļešu kasis beju ūtrais nu braucējim. Leidz vilcīņa pīnokšonaī sasapulcējōs daudz braucēju, pōrsvorā sīvītīs. Eisi pirms vilcīņa pienōkšonys dzērzu, ka uzgaidamajā telpā īnōk zaldāts.

Atskotūtīs atpakaļ radzu vīnu čekas versinīku un jam blokus stōvūt sovu skūlas bīdru agronomu Valerjanu Loginu². Jis ar rūku rōda iz mani un kaut kū soka čekistam. Tys nakavējūši pasauc mani, bet, kur palīka skūlas bīdrs, nīmōz namaneju, jo jis, padarejis Jūdasa dorbu, uzrōdejs mani čekistam, beja nūzudis. Čekists (МГБ МВО ст. л-т С.Каплин) mani pasauc un prosa izrōdeit dokumentus. Nūskaidrojīs, ka asmu maklātais cylvāks, čekists soka -- izsīm ōrā parunōtīs. Izejūt ōra nu telpys, īraugu vēl treis zaldātus. Jī tyulēn man izkrota vysys kabatys, cerūt atrast īrūci. Jī pōrsalicyņōja, ka naasmu brupots, bet tūmār pavēlēja rūkys turēt aiz mugurys. Divi čekisti gōja pa priķšu un divi nu aizmuguris, vazdami mani iz milicejys īcirkni kai lelu nūzidznīku. Tur beja vairōki apcītynōti un miliči. Mani nūdeve čekas kapteinim Trojanam. (Turpinājums 11. lpp.)

Svešumā lauztī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņis)

(Sākums 10. lpp.) Jis maņ soka, ka visi muni

pīdereigī ir apcītynōti pōrvītōšonaī iz attōlōkajim Savīneibes apgobolim. Kapteinim saceju, ka nikodu nūzeigumu nāasmu izdarejs, najyutūs vaineigs. Kapteins Trojans saceja tys nikas, ka nāasat vaineigs. Mums ir labi ari tod, jo nu jyusim, kotrim desmit arestātajim, kaut vīns ir bandītis, i tys ir labi, ka tys teik izolāts nu sabīdreibys. Kod es jautōju, kō varbyut vaineigi mozgadeigī bērni un sērmgalvjī, tod šys saceja, „ka jyus visi esit banditi un pretinīki sociālistiskai sistēmāi, jyus vysus vajadzātu iz vīty nūšaut, na ar jyusim te jimtīs”. Man atjēme personeigūs dokumentus, sastōdeja aktu un lyka tū paraksteit.

Atsacejūs tū dareit, tod aktu paraksteja divi klēt asūši miliči.-iznycynōtōji „streboki”. Piec tam mani aizveda iz aresta telpu-pērti, kurā beja īvītōti arestātī - vairōkas sīvītīs, tai skaitā ari muna mōseņa Helēna.un vīns dūšeigs veirītis Pēteris Saimnieks (1917-2007) nu Galēnu pogosta Pastaru c. P.Saimnieks beja apcītynots ar mōti Veroniku (1885) un mōsu Helēnu (1921), naskotūtīs iz tū, ka jis beja karōjs sorkonarmeja un beja apbolvōts ar medaļu „Par drošsirdību”. Jū apcītyņōja kai tureigu saimīnīku. Pērtī sajyuta beja drausmeigi nūmōcūša. Stīvītīs raudōja un lyudza Dīvu. Padūmju varai kōrteigi saimnīciski cylvāki nabeja vajadzēigi, vajadzēja tikai leidējus, cylvākus ar verga dvēseli.

Pērtī myusus apsorgōja miliči. Vysu nakti klēt vede cytus arastātūs cylvākus, gon ģimenis, vīninīkus, ari skulnīkus ar skūlas sūmom u.c. Leidz reitam beja savasti pavyssom 46 nalaimeigī cylvāki, daļa nu tim tyka izvītōti milicejys pogolmā. Izsyutamī beja salaseiti nu Atašinis-2, Borkovys-10, Gaigolovys-8, Gaļānu-3, Stēminis-5 un Viļānu-18 -- pogostim. 27. marta reits beja saulains. Navaru izteikt tū, kōda sajyuta beja, kod

pa pērts lūdzeņu īspeidēja pirmī reita saulis stori. Īspaidis taidis, ka esi īspīsts būrī un nikod nu tō natīksi ōrā. Tō, ka dūmōjam, ka veirīšus un sīvītīs izšķērs, as ar mōseņu sadalejom sovys maņtenīs, tō, ka kotram beja sova pauna, kurys mōsa beja pajēmusi aresta laikā leidzi. Ni kodu produktu nabeja, izjamūt rupmaizīs kukuli un 0,5 kg svīsta.

Arastātūs vysu dīnu nūtureja milicejys pogolmā leidz vālai naktej. Ap pusnakti vysus arastātūs ar vysom paunom sasādnyōja 2 automašinēs un vede iz staceju, bet tō, ka preču vagonis nabeja padūts, tod mysus atvede atpakaļ iz milicejis pogolmu. Tymā laikā cylvākim beja dzēržams taidis trūksnis, it kō tyvumā strōdoj ekskavators. Arastāf nu iztraukuma sōka sovstorpēji runēt, tur laikam rūk grōvi un tys nav veļ izrokts, tōpēc myusus atvede atpakaļ. Cylvāki lyudze Dīvu un raudōja. Leidz reita gaīsmāi nūneikom milicejys pogolmā. Ap pīcim reitā atkōrtōti tykom aizvasti iz staceju. Tur jau beja padūts jauns, lels preču vagonis, byuvāts Kalininā. Vagona obūs golūs īreikōtys divstōvu narys un storp durovom vagona vydā skōrda krōsneņa ar dyumvodu vagona jumtā. Vagona lūdzeņi aizrastōti ar dzelzs režģim. Pī vagona beja atvasti solmi, tūs sanesem vagonā un īreikojamīs kotrys atteiceigajā vītā, -- kuri iz vagona greidys, citi iz nārom. Arastātūs apsorgōja 5 NKVD karaveiri.

Ap pūšdīnlaiku inspekcijīs grōmatvede atnese man dorba olgu, bet čekisti ņaļōve man tū sajimt (tū sajēmu Siberejā pēc trejim mēnešim). Pīvakarē pī vagona pīnōce vīna sīvīte ar grūzu rūkā un praseja, vai vagonā ir tōds cylvāks, sokam, ka nav, bet ir vīns skūlņīks, kuram nav nikas ādams. Sīvīte par tū nalykōs dzēržam, tikai nūvēlēja laimeigu ceļu. Ari pī myusim Latgalē ir tōdi najyuteigi cylvāki. Naktī veļ atveda dažus nalaimeigūs, t.sk. Aloizu Kozlovsku nu Viļānu pog.(1929-1956. numirs Sibirejā Omskas apg. Molotovys raj., k-zā Pobeda). Jū pavadeja treis dorba bīdri. Tō, ka mums beja knapi ar ādamū, palyudzu šim veirim, varbyut jyus varātu atvest kaut kū ādamu. Pēc trejom stundem jī atvede 3 kg sōleita speķa, tys vālōk myusim labi nūderēja. Lels paļdis šim cylvākim. Samoksu jī najēme. Taidi ari ir eistyni latgaļiši, kas cenšas citim paleidzēt. (Turpinājums sekos)

Jānis Būmanis, 18.02.2009.g.

(Publicējot tekstus latgaļu valodā, saglabāta autoru rakstība. „G.T.”)

¹Kozuliņi 3 c. un Ivsiņi 3 c. nu Kozuliņim; Pelšs 4 c.nu Vylkōjim; Simsoni 5 c. un Jaudzemī 3 c.nu Nārtmales; Leitāni 4 c. un Podnieki 4 c. nu Lipuški; Cilkovski 3 c., Kalvi un Tūmiņi 6 c. nu Jaunborovkas; Čeveri 3 c. nu Eidukim; Višņevski 4 c., Saullte 4 c., nu Brokiem; Veikšini 5 c. nu Lindāniem; Višņevski 5 c. nu Stupkim; Zalāni 4 c., Gajevsaki 5 c. nu Zalāniem; Beinaroviči 10 c. nu Nārtas-Stalīdzāni; Kaļvi un Tūmiņi 6 c. nu Jaunborovkas-Ārīšim; Leitņas 1 c. Vacumdryvas; Čeveri 4 c. nu Vonogolsy; Ondrupi 4 c. nu Jaunīšim; Vigovski un Vylečāns 3 c. nu Jekstim; Būmani 2 c. nu Sāklu īspecejas; Cakuli 4 c. nu Reinīkim; Lindāni, Vīgantī un Eiduka 5.c. nu Broksolys.

²Valerjanam Logīnam 1945. godā čekisti beja nūšovuši mōti un brōli.